

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cerimonien Vande Heylighe Roomsche Kercke Raeckende De Processien, De Pelgrimagien, Het Vvy-Water Ende Begravenisse

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1669

§. IV. Pelgrimagien to de graeven der andere verscheyde Heylighen.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34094

ter H. Landt, Graeven der Martel. &c. 58
teghen wat mannen bande eerste eentien
dat ghy moet op zeplen / om de Roomsche
Catholijcken te betoodeelen vā superstitie.

§. IV.

Pelgrimagien tot de graeven der andere
verscheyde Heylighen.

Tot het Graf vanden H. Propheet Ezechiël
in Syrien.

Epiphanius, Anno 370.

In vitâ Ezechielis.

D'En man / Ezechiël, leyt begraven in
het landtschap van Syrien, ende vele men-
schen komen gelooopen tot sijn graf om daer
te bidden/ende hem te dienen: Ende de wijle
daer soo eene groote menighte saemen komt
tot sijn graf/de Chaldeen/ende dat sy
het lichaem souden wegh nemen / daerom
berogheleenschappen sy de Pelgrims/ende lep-
denie wederom van daer.

In terrâ Syriorum
vir illo sepultus iacet.
multique ad monu-
mentum eius con-
fluunt ad precatio-
nem, & obsequium:
sanè quando tanto
eo frequentia unâ ad
monumentum eius
conveniunt, formi-
dât Chaldæi ne eum
auferant, quapropter
egredientem comi-
tantur, & deducunt

Tot het Graf vanden H. Cyprianus, te Carthagē.

Severus Sulpicius, Anno 420.

De virtutib. Monach. Oriental. Dialogo 1. Capite 1.

Oer by saeren sijn wy af-ghebaren van
Narbona, ende dooz de geheughentisse Godts /
mi hebben doozspoedighe vaert ghehadt:
Dieft ons goet ghedocht dat wy souden
gaen naer Carthagen, om te besoecken de
plaetsen der Heylighen / maer naemelijck
om te bidden by het graf vanden Martelaer
Cyprianus.

Ante hoc trien-
nium, ubi Narbonâ
navim solvimus, ad-
eò prospera. Dei nu-
tu, navigatio fuit, li-
buit annone Car-
thaginem loca visi-
tare sanctorum, &
præcipuè ad sepul-
chrum Cypriani Mar-
tyris adorare.

Tot het Graf vanden H. Felix, te Nola,
Augustinus, Anno 420.

Epistola 137. ad Clerum, Populumq. Hippontinum.

Multis notissima
est sanctitas loci, ubi
B. Felicis Nolensis
corpus conditum est

Den vele is seer wel bekend de heylighen
hande plaerse/daer het lichaem vanden H. Fe-
lix van Nola begraven lighr.

Den H. Paulinus, Anno 420.

Nitali 3. & 8. de S. Felice.

Nec modus est populis coruibus agmine denso
Mec requies, properat in lucem à nocte, diemque
Expetare piget, votis avidis mora noctis
Rumpitur, & noctem flammis funalia vincunt
Insipiam multis unam iuvat urbibus urbem
Cernere, to tque uno compulsa examina voto.
Lucani coruunt populi, coit Appula pubes,
Et Calabri.
Et qua bis serenas Campania laeta per arbes,
Capua Neapolis &c.
Omni namque die t'estes sumus undique crebris
Cantibus, aus sanos gratantia reddere vota,
Aus uigros varias petere ac ambire medelas.
Cernimus & multos peregrino à littore vectos
Ante sacram sancti prostratos Martyris aram
Dum referunt grates, toletata referre pericla
Testantes validis collisâ nave procellis
Se raptos, miserante Deo, Felices & ipsâ
Decente manu, maris emersisse profundo.

Het volck komt met heyl
hoopen sonder ghetal/ ende
der ruste / van 'smozghens tot
'sabondig / tot het graf vanden
H. Felix : Sy en konnen niet
wachten tot alderijdt dat het
dagh woedt, sy komen by nacht
ende overwinnen de duystertij-
sen met lichten. 'Tis ggenoghe
te eene stadt vol te sien van heyl-
sieden/ de volcken van Lucania,
van Appulien, van Calabrien, van
Campanien, van Capua, van Napoli,
komen derwaertig hoops ghe-
wys ghelooopen / ende by den
gheruyghen/dat daghelijck de
ghesonde komen om haere heyl-
losten te volbzenghen / ende dat
de siecken hier komen bidden
om haere ghesontheydt : Wy
sien oock dooz den Dutaer van
den H. Martelaer ligghe die
van vyzende kusten zyn ghe-
men ober zee / om te danch-seg-
ghen dat sy dooz de hant vanden
H. Felix, ende dooz de barmhertig-
heydt Godts zyn verlost ghe-
weest van schip-braecke/ nye
midden hande tempersten.

ter H. Landt Graeven der Martel. &c, 53

In het Graf vanden H. Hyppolitus, te Roomen

Prudentius, Anno 420.

Hymno II. de S. Hyppolito.

Smogghens bzoegh komen
 op den H Hyppolitus groeten / al
 het volck komt hem bidden / sp
 gaen ende sp keeren tot den son-
 nen onderganch toe ; de liefde
 der Gods dienstghepde ber-
 samelende die van Roomen , en-
 de uplandische Natien : Sy
 kuffen het metaelen graf / sp
 droegen daer bloemen / iende
 ruck werck / ende besproeyen
 hare wanghen met traenen :
 Waer als het sijnen feest-dagh
 is jaerlijcks / de heele stad van
 Roomen is upghelaten / Edel /
 ende on-edel Magistraeten / en-
 de Gemeente al onder een , die
 van Alba die komen Processie-
 ghewijs in goede ozden / die van
 Trecen, van Samnis , van Campa-
 nen, van Capua , van Nola : Elck
 komt blijde met sijne hupszou-
 tel / ende sijne lieve kinderen /
 ende spoeden haer op den wegh
 waer sp konnen / de velden sijn
 nauwelijcks groot ghenoech
 om de menschen te batten &c.

Mane salutatam concurrunt, omnis adorat.
 Pubes, eunt, redeunt solis ad usque obitum.
 Conglobat in cuneis Latios, sumul & peregrinos
 Permissim populos Religionis amor.
 Oscula perspicuo figunt imp ressa metallo,
 Balsama diffundunt, stertibus ora rigant.
 Iam cum se renovat decursis mensibus annus
 Natalemque diem passio festa refert :
 Urbis Augusta suos vomit, effunditque Quiritas,
 Vs 2. & Patricios ambitione pari
 Confundit plebeia phalanx umbonibus aequis
 Discrimen procerum praecipitante fide,
 Nec minus Albanis acies se caudida portis
 Explicat, & longis ducitur ordinibus:
 Concurrunt Samnitibus atrox &c
 Quisque sua Letus cum conjuge, dulcibus & cum
 Pignoribus, i ad idum carere possit iter.
 Vix capiunt pat ali populorum gaudia campi &c

In het Graef vanden H. Marcus, tot Alexandrien.

Palladius, Anno 430.

Historia Lausiaca, Capite II.

Philoromus is tot Alexandrien ghekomen /
 want hy hadde belofte ghedaen de Kercke te
 bezoeken vanden eerweerdighen Marcus.

Pervenit Philoro-
 mus Alexandriam,
 cum vovisset in
 Martyrium veneran-
 di Marci.

Tot

Tot het Graf vanden H. Thomas Apostel,
tot Edeffa.

Socrates, Anno 440.

Historia Ecclesiastica Libro 4. Capite 14.

In eà civitate egregia, & magnificentum templum est D. Thomae apostolo dicatum, crebraque hominum multitudo eo, propter loci sanctitatem, confluit.

In die stadt is eene schoone ende magnifice Kercke / toe-ghe-eyghent aen den H. Thomas Apostel/ende eene gr oote menighte bā volk komt derwaerē ter nozsaercke bande ghepdyt der plaetse.

Tot het Graf vanden H. Ioannes Bapt. tot Sebasten.

Den H. Hieronymus, Anno 390.

In Caput 1. Abdia.

Sepulchrum eius usque hodie, cum Mausoleo Elifae Prophetae & Ioannis Baptistae venerationi habetur.

Het graf van Abdias, met het graf van Iohannes den Propheet / ende van Ioannes Baptistē wozdt tot heden in eerbiedinghe ghehouden tot Sebasten.

Ruffinus, Anno 390.

Historia Ecclesiastica Libro 2. Capite 18.

Iuliani temporibus, velut relaxatis frenis efferebuit in omnem saevitiam feritas Paganorum Ex quo accidit, ut apud Sebasten urbem, sepulchrum Ioannis Baptistae, mente rabiā, & furens manibus invaderent, ossa dispergerent, atque ea rursū collectā, igni cremarent, & sanctos cineres pulveri immistos dispergerent. Sed Dei providentiā factum est, quod illam de Hierosolymis ex monasterio Philippi hominis Dei, orationis illuc causā, per idem tempus, venisse &c.

Ten tijde van Iulianus, heeft de wreechthep der Heydenen haer uptghestor als mer volen toorn/waer upt ghebeurt is / dat sy een rasende gheuoet / ende goddeloofc handen / hebben inghevaeren by de stadt van Sebasten, het graf van Ioannes Baptista ende beenderen verstrout / ende die wederom beeen vergadert hebbende/ verbrandt / ende de heplighe aschens met stof gemenght hebben verstropt. Maar 'tis gheschiede dat de doozsichtigheyt Gods / datter sommighe upt het Clooster banden man Philippus, op den selven tijdt derwaerē komen zyn van Ierusalem, om te hidden

mer H. Landt, Graeven der Martel. &c. 55

Tot de Kercke van S. Michiel Aerts-Enghel,
tot Vesta.

Sozomenus, Anno 440.

Historia Ecclesiastica Libro 2. Capite 2.

Die Kercke / de welke ghelegghen is (nde
plaerse eertijds Vesta ghenoeint / is van desen
tijde af / soo 't aen een iedert seer wel bekent
is / in groote eere ghehouden ghetweest / ende van
hande pelgrims / ofte uytlanders / ende van
de bogghers. Die selve plaerse nochtans
wordt nu Michaëlium ghenoeint / om datmen
dooz seker geloof / dat den H. Michaël Aertg-
Enghel aldaer sich beropenbaert heeft.

Eam ecclesiam que
est in loco, qui Vesta
olim dicebatur, in
maximo honore tum
à peregrinis, tum à
civibus ex illo tem-
pore inhabitam fuisse
constat. Idem tamen
locus jam Michaë-
lium nominatur,
quod pro certo cre-
ditur, Divum Mi-
chaëlem Archange-
lum ibi apparuisse.

BESLUYT.

Wt al het ghene dat ick in dit teghen-
woordigh Tractaet hebbe ghehandelt /
blijckt opentlijck / hoe vermetelijck / ofte om
derer te segghen / hoe ontroutelijck onse
Wederpartije, naemelijck eenen sekeren Hospi-
tarius, ende Danæus ende andere hoozt-gaen /
als sy segghen /

Ten eersten, Dat die / bande welke men
kent / by de oude ghereyft te zijn naer eens-
ghe sekerer plaetsen / dat niet en hebben ghe-
baen upt devotie, maer liever om haer ghe-
loofe / dooz het besichtigen van dese plaetsen /
naemelijck daer Christus gheleest heeft / dies
te meer te verstercken / ende bevestighen.

Contraete blijckt upt den H. Augustinus, den
welcken seght / dat Prænen ende Coninghen
komen tot het graf vanden bisscher Petrus,
om daer te bidden. Dyt Palladius, die seght / dat
Philromus naer het selve graf is ghereyft / om
te bidden. Dyt Amphilocius, die van Eubulus
ende Basilus verhaelt / dat sy de heylighe
plaetsen hebben besocht / ende aldaer Godt
acnghe-

56 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien
 aenghebeden. Dyt den H. Hieronymus, die seght
 dat Bisschoppē ende Martelaeren haer la-
 ren boozstaen/ dat sy min Gods-dienstigheyt
 hadden/ten waer saccken dat sy de heylighe
 plaetsen besocht hadden. en selven H. Be-
 der beschijft in't sangh ende breecht met wat
 reene devotie ende Godvruchtigheyt de edel
 Paula alle die selve plaetsen besocht heeft. Dyt
 Theodoretus, die ghetuyghet dat Petrus den E-
 renijst in Palestinen ghekomen is / om God
 daer te aenbidden. Dyt Ruffinus, Sacrates, Som-
 menus, &c. die dat selve ghetuyghen vanden
 Keeserinne Helena. Dyt Epiphanius, die seght
 dat de gheloobighe in pelgrimage gingen
 tot het graf vanden Propheet Ezechieel om te
 bidden, ende hem te dienen. Dyt Severus Sulpi-
 cius, die van sy-selven schijft / dat hy naer
 Carthagen ghereyst is tot het graf vanden
 H. Cyprianus. om daer te bidden. Dyt Paulinus
 die verhaelt/dat de Christenen van alle ghe-
 twesten quaemen in pelgrimage naer de
 stadt Nola, by het graf vanden H. Felix, die
 ghesonde om hem te aenroepen, de siecke om
 hem te vraeghen ghesontheyt, de zee-varenden
 om hem te bedancken &c. Hoe kan iemand
 op de leeraers van Partije noch steunen/ ende
 vast gaen/aenghesten sy soo opentlijck dade-
 ven bestryden soo klaere ghetuyghenissen
 van soo vele treffelijcke Out-vaders /
 Ten tweeden seght Partije, dat de eerste Christe-
 nen/ schoon sy mochten ghegaen zijn tot
 eenige sekere plaetsen in pelgrimage/ noch
 rang haer tot dien eynde niet en hebben ver-
 bonden met besondere helosten.
 Contracte blijkt upt Paulinus, die van sy
 eyghen selven ghetuyghet / dat hy te Roomen
 by de graeben vande Martelaeren / ende Ap-
 postelen / sijne beloften volbracht heeft. Dyt
 Eusebius, die van Alexander den Bisschop van
 Capadocien verhaelt / dat hy te Ierusalem
 H. plaets

over't H. Landt, Graeven der Martel. *Ec.* 57
plaetsen is komen besoecken uyt kracht
van belofte. Dyt den H. Hieronymus, die uyt-
drukelijck seght / dat Rusticus hadde belofte
gedaen / om het H. Landt te besoecken. Dyt
Palladius, die van verscheyde gheloobighe
seght / dat sy te Ierusalem quaemen / om haere
belofen te volbruggen; ende van Philoromus,
dat sy beloofte hadde te reysen naer Alexan-
dien, om te besoecken het graf vanden H. Mar-
cus Dyt Socrates, die ghetuyght / dat de Kerpse-
rinne Eudoxia is ghereyst naer Ierusalem, ter
oorsaekte vande belofte, die haer man Theo-
dorus hadde ghedaen &c. Soo dat seker niet be-
denken en kan / hoe onse Wederpartije durft
seggen ende schryben / dat de oude Christus-
ten haer niet en verbonden met belofsten.

Ten derden seght Partije, dat de Pelgrima-
gen eerst op-ghekomen zijn ten tijde van
Constantinus de Grooten.

Contrarie blijkt uyt Eusebius, die seght / dat
Origenes naer Roomen ghereyst is om de oud-
ste kercke aldaer te besoecken / dat is / om-
rent tachtentigh jaeren hoor Constantini tij-
den. Ende Origenes self *libro 1. contra celsum*, seght
darmen t'sijnen tijde / in Bethleem thoonde de
speloncke inde welcke Christus gheboren is, ende de
kribbe inde welcke hy heeft gheleghen in doecks-
kens ghewonden, ende dat dese dinghen vermaert
waren oock in de plaetsē daer de Heydenē woonde.

Contrarie aen 't ghene onse Wederpartije
seght / blijkt noch hoorzet uyt den boozge-
mitden Eusebius, die vanden Bisschop Alexan-
der ghetuyght / dat hy naer 't H. Landt is ge-
reyst; welcken Bisschop neghentigh jaeren
hoor de tijden Constantini geleest heeft: 't selve
ghetuygghen Hieronymus ende Rufinus.

Item contrarie blijkt uyt den H. Hierony-
mus, die alsoo spreekt / *Epist. 17.* 'T waer te langh
te verhaelen, wat Bisschoppen, wat Martelaeren, wat
mannen inde kerckelijcke leere wel-sprekende, op
alle

Coveniēter Ev-
angelicā historix,
ostenditur in Beth-
leem spelunca bi
Christus natus est, &
præsepe ubi fasciis
involutus idque
quod ostenditur, et-
iam iis in locis, ubi
alieni à fide habi-
tant, celebratum, ac
decantatum est.

58 Cerimonien raeckende de Pelgrimagien.
alle eeuwen, beginnende vande Hemelvaert des Hee-
ren tot desen teghenwoordighen dagh, te Ierusalem
zijn ghekomen &c. **Hebben de Christenen vande
Hemelvaert des Heeren af beginnen het heyligh
Landt te besoecken/ergo 'tis valsch / dat dat
eerst opgekomen is ten tijde van Constantinus.**

**Item den H. Cyrillus Hierosolimitanus Can-
chisi 17.** Ten is nu niet eerst begost, dat hier te Ieru-
salem van alle kanten saemen ghekomen is eene mo-
nighe van uytslandsche natien, dat is al van over
langhe tijden, ofte van certijdes. **Ergo soo en is
dit niet begost ten tijde van Constantinus, want
Cyrillus en heeft niet langh naer de tijde Con-
stantini gheleest/te weten/onder sijnen soue-
ren.**

Item Sozomenus Hist. Eccles. lib. 2. cap. 1. b. De
oude Heydenen, sendt hy/die de Kercke vervolgt
hebben, soo sy de Christelijcke Religie, doe nieuwe-
linghs opghetomen, met alle macht trachteden te
niet te doen, hebben sy de heylighe plaetsen met op-
gheworpen dijcken bedeckt, ende die veel hooght
ghemaeckt, ghelijckmen nu noch can sien: jae heb-
ben de plaetse van't graf daer *Christus* verlesen is,
ende den bergh van *Calvarien*, omringhelt met
eenen muer, ende die op haere maniere verciert. **En
hebben sy die vol steenen gheworpen, ende daer op
ghebouwt den tempel van Venus. Daer naer hebben
sy daer ghestelt de statue vande selve Goddinne, op
dat die, de welke *Christum* in die plaetse soude
aenbidden, t'samen soude Venus schijnen te eerden,
ende dat door langheydt van tijde, vergeten soude
worden de waerachtighe oorsaecke, om de welke
de menschen die plaetse eerden &c. **Dus ver-
ban daer / datmen eerst de Pelgrimagien/
naemelijck naer 't heyligh Landt / soude be-
gost hebben ten tijde van Constantinus,****

Non enim nunc
ncepit huc externa-
rum gentium multi-
tudo undique con-
gregari, sed iam
olim.

6 Veteres Gentiles,
qui Ecclesiam perfe-
cuti fuerunt, quoniam
Christianam
religionem, recens
iam ortam, delere, &
excindere omnibus
opibus, viribusque
laborabant, idcirco
eum locum ingenti
aggere superinjecto,
obruerunt, eumque
in majorem altitudi-
nem, uti etiam nunc
apparet, extruxerunt.
Quin etiam uniyer-
so loco, tum sepul-
chri, unde *Christus*
resurrexit, tum *Cal-
varia*, muro undique
circundato, eum pro
arbitratu suo exor-
nare coeperunt. Nam
primum sternerunt la-
pidibus; deinde fan-
num *Veneris* super-
extraunt: Prostrato
simulachrum in eo
statuunt, ad eum sa-
crificium, ut & qui
Christum in eo loco
adorarent, *Venerem*
viderentur colere; &
temporis diuturnita-
te, vera causa, cur ho-
mines eum locum
venerarentur, veniret
in oblivionem &c.

CERI.